

בין ירוק לאדום

תערוכתה של אילנה רווק נעה בין קצוות שמתאחדים בנפשה וביצירתה. הקצוות הללו מגולמים בשני צבעים: הירוק והאדום. לא במקרה אלה שני צבעים מנוגדים המהווים גם זוג של צבעים קומפלימנטריים/משלימים. השלם של אילנה רווק מכיל יותר מסך כל חלקיו מאחר והוא מכיל את התרכובת הייחודית של הראשית והאחרית; את תקופת חייה בשואה ואת תקופת חייה בישראל; את קור אירופה וחום הנגב; את שברי הזיכרונות ואת שלמות מרחבי הדרום; את זהותה מ'שם' ומ'כאן'; את השקיעות ואת הזריחות; את הלחות הביצתית ואת היובש המתבקע. הכול גלום ומוצפן בדימויים הארוגים או הרקומים בירוק או באדום.

סדרת העבודות "זיכרונות בירוק" מורכבת מעשרה שטיחי קיר קטנים, אשר חושפים הבזקים של זיכרון מחויות ילדותה של האמנית בתקופת השואה.

סדרה זו של אילנה רווק ממחישה את הביטוי הידוע "הגוף זוכר".

חמש השנים הראשונות של חייה, השנים המעצבות של הינקות והילדות, עברו עליה בתוך המנהרה האפלה של השואה. בשנים הללו היא נדדה בין מנזרים ובתי יתומים שונים בפולין, חוץ פרידות וחרדות, טעם של ניתוק, ריח של בדידות ומגע של זרים קשוחים ואדישים. התודעה הילדותית שלה, הלא מעוצבת, לא יכלה להכיל את החוויות הללו ולאחסן אותן כזיכרון עובדתי מסודר. הן אוחסנו בתת המודע שלה למשך שנים רבות. אבל, "הגוף זוכר". זכר התחושות הגופניות שלה הבזיק והבליח, לאחרונה, והפך לסדרה של שטיחים. מרגע שהתחושות המוקדמות הללו צפו אל תודעתה הן סרבו להיות מטואטאות מתחת לשטיח-ההדחקה. הן בקשו ממנה להפוך אותן לשטיח עצמו.

כאמור, אילנה רווק איננה זוכרת פרטים ועובדות של ממש. הבזקי הזיכרונות של ילדותה מופיעים אצלה כתחושות אשר מתורגמות מחדש לדימויים חזותיים. התחושות מתגלמות בחפצים, בדברים שהפכו לחלק מישותה, כמעט כמו איבר מאיברי גופה. למשל: נדנדה ירוקה, מיטה, שולחן, חפיסת שוקולד, קערת אוכל, דייסת כרוב, וצבע ירוק כהה. כל הדברים הללו נחרטו בתוכה כדימוי לתחושות של הריח הנוראי של דייסת כרוב בבית היתומים; הצבע של קירות בית היתומים וצבע השדות; המגע המגרד והשורף של ניגוב הרגלים בסמרטוט לח וגס אחרי מקלחת קרה או כדימוי לתחושת הניתוק והבדידות.

המוטיב המקשר את כל התחושות אותם הצפינה רווק בשטיחים, הוא דימוי הסרט האדום. הסרט האדום הזה מייצג את הילדה הקטנה שריחפה כמו פרפר ממקום למקום ונשמתה

פְּרָפְרָה בין תמימות לבין הזדקנות מהירה בעולמם של מבוגרים אכזרים, שסימנו אותה למוות בשל היותה יהודיה. הסרט האדום הזה שריד אחרון של זיכרון קטן, זיכרונה של ילדה קטנה שרצתה להתגנדר ויצרה לעצמה סרט לשיער עשוי מנייר טואלט שמצאה בבית היתומים. המעשה התמים הזה הכעיס מישהי שהכתה אותה על כך. הגוף זוכר את הכעס ואת המכות, אך הנפש היוצרת מתרגמת אותם לפרפר אדום. שישים שנים אחר כך, הסרט האדום הזה מרחף כמו פרפר, בשמחה ובחופש, מעל השדות הירוקים של "זיכרונות בירוק". זהו זיכרון קטן שניצח את הזמן האפל.

הצבע האדום וצבעים חמים נוספים מרכיבים את שטיחי הקיר שאילנה אורגת בנול שבביתה בעומר, תוך שמירה על קשר עין עם נופי המדבר שבחוץ. זהו מדבר חי, עשיר ומרובד, אשר זוכר את כל מי שעבר דרכו או שהה בו מאז ומעולם.

אילנה רווקה התמחתה בתרבויות המדבר בעבר ובהווה, ב"דרך הבשמים" וב"אדוני המדבר" (הנבטים) והדריכה על אודותיהם באגף הארכיאולוגיה במוזיאון הנגב. מאגר הדימויים שלה מתבסס על סמלים, כתב, מבנים וחפצי פולחן מהתרבויות בנגב. מקורות אלה מתנסחים מחדש בעבודתה ומתורגמים לשפת אמנות הסיבים העכשווית.

פן נוסף ביצירתה של רווק מבטא את התבוננותה בתופעות טבע במרחבי המדבר: ריצוד האור על הדיונות או על מבנים באדום (פטרה); סחף השיטפונות בוואדיות; שינויי הדיונות כתוצאה מתנועת הרוחות; מרקמי האדמה הלחה, הסחופה או הבקועה ושקיעות השמש. לדבריה, התופעות הללו מופיעות בעבודותיה כבעלות ממד מטפורי: השקיעה של השמש או השקיעה באדמה בוצית, הסחף או תנועת הרוחות הם דרך להצגת המצב הפוליטי. לכאורה, הכול "תופעות טבע" שאינן בשליטת האדם. למעשה, האדם הוא שבוחר לשקוע בתוך ביצת חייו או להיסחף ברוחות הקיצוניות המדרדרות אותו אל פי התהום. מסלול חייה הוא ההוכחה כי הבחירה בחיים - היא הבחירה בשילוב של קצוות - כמו המפגש בין ירוק לאדום.

פרופ' חיים מאור